

Innehållet i veckans Nyhetsbrev

- ”Kan kommunekonomin sänka Finland?”
- ”Det kamrersmässiga beslutsfattandet skakar våra kommuners grundvalar” – Katajamäki om byskolor och byarnas framtid
- Ett genuint samarbete mellan byar och kommuner saknas
- Mer konkurrensförmåga för landsbygdsområden – beredningen av principbeslutet har inletts
- ”Medborgarinstitutet är den bästa vännen för många aktörer på landsbygden” – YTR:s nätkolumn
- Läs även detta: **Ingen nedmontering av fasta telefontätet i skärgården i år – Sonera lovar bättre trådlösa förbindelser nästa år *Förenklad administration för företags- och projektstöd på landsbygden *Antologi om kultursatsningar på lokal och regional nivå som stimulerat utvecklingen *Invandrarna som kraftresurs på glesbygden behandlas på seminarium i Imatra *Årets fjärde nummer av Maaseudun kehittäminen Uutiskirje*

Cit: **”I tiderna var det centralförvaltningen som satte käppar i hjulen för en livskraftig landsbygd. I dag gör kommunerna själva sig denna björntjänst.”**

Professor Hannu Katajamäki om att man i Finland drar in byskolor på synnerligen vaga beslutsgrunder. Samtidigt äventyrar beslutsfattarna sin egen kommuns framtidsutsikter, då fler byar i framtiden kunde vara framgångsrika om de bara fick behålla sin skola (Vasabladet 4.5).

”Det var väntat. De fick kalla fötter ifråga om att uppfylla löftet. Men fortfarande borde kravet vara att de inte får montera ned det fasta nätet förrän ett belastningstest är gjort och att det trådlösa nätet fungerar till minst 95 procent av högtrafiktiden.”

Teknologie doktorn i datateknik Nisse Husberg om TeliaSoneras beslut att inte nedmontera det fasta telefontätet på skärgårdsorter i sydvästra Finland innan det trådlösa nätet fungerar bättre. Problemet med trådlösa nät är att de fungerar vid lågtrafik, men då trafiken ökar så blir de otroligt långsamma, eftersom alla delar på samma frekvensband.

”Priset att bo på landet är högt men lugnet måste ingå i det.”

Ulf Westerholm som i nästa hela sitt liv bott i Andby i norra Sjundeå och sett hur närservicen, byskolan och senast återvinningen försvunnit. Nu hotar en endurobana att ta ifrån honom tystnaden (Hufvudstadsbladet 9.5).

”KAN KOMMUNEKONOMIN SÄNK FINLAND?”

Ekonomitidningen Kauppalehti rubricerar i sitt förra måndagsnummer att kommunekonomin kan sänka Finland. I en sifferanalys visar man på att nästa alla statens direkta inkomster redan nu går till att upprätthålla kommunerna. Experten på kommunala penningströmmar Bo-Erik Ekström har räknat ut att kostnaderna för hela kommunsektorn, inklusive avskrivningar 2008 var 33,6 miljarder euro. Kostnaderna riskerar att fördubblas eller stiga över 70 miljarder euro till 2018 med de senaste årens stegrade tillväxttakt. Att utgifterna i statsbudgeten landar på drygt 50 miljarder euro vittnar om hur stora belopp det handlar om, men väsentligare är att inse att fördubblingstakten är synnerligen snabb, bara åtta år. Ekströms prognos bygger på att kommunsektorns utgifter har vuxit med nästan åtta procent under de senaste åren. Det är emellertid skäl att notera att i ett något längre perspektiv har tillväxttakten varit ca fem procent, medan Kommunförbundet räknar med klart lägre tillväxttakt, eller knappt fyra procent de närmaste åren. Hur skall då tillväxttakten dämpas? Kauppalehtis artikel går i samma anda som budskapet hos statssekreterare Raimo Sailas, som anser att skatterna inte kommer att räcka till. På finansministeriet har man räknat ut att den kommunala skattesatsen borde höjas med sju procentenheter till år 2030. Största trycket skapar äldreomsorgen. Uträkningen är främst teori, men en sådan här höjning skulle effektivt knäcka hushållens ekonomi, vilket gör att vårt samhälle måste hitta andra, i bästa fall mer kreativa, lösningar. De kommunala besluten borde vägledas av två grundprinciper. Den ena är att övertron på stordriftsfördelarna borde överges – övergången till större enheter skall ske med urskiljning och mindre enheter skall kunna försvaras då de är erkänt fungerande och genom sin närhet skapar ett välmående i kommunen. Nytankande verkar styra omsorgsminister Paula Risikkos arbetsgrupp, som vill ersätta de klassiska vårdanstalterna med servicebyar, som flexibelt beaktar de äldres behov (Vasabladet 28.4). Den andra grundprincipen är att kunna skilja mellan fiffig och mindre fiffig outsourcing – den privata servicemarknaden skall med förnuft och klart definierade villkor kunna utnyttjas av kommunerna. *Uppgifterna är från dagens ledare i Vasabladet (10.2) skriven av Henrik Stenbäck.*

”DET KAMRERSMÄSSIGA BESLUTSFATTANDET SKAKAR VÅRA KOMMUNERS GRUNDVALAR” – KATAJAMÄKI OM BYSKOLOR OCH BYARNAS FRAMTID

Förhastade beslut om att stänga byskolor inverkar negativt på byarnas framtid, för alltför ofta baseras besluten på kortsiktiga ekonomiska kalkyler. Större skolenheter skall ge ekonomiska fördelar och mångsidigare undervisning, men i kalkylerna beaktar man inte de vardagsbekymmer och kostnader som de stängda byskolorna medför för barn och föräldrar. Hänsyn tas inte till att barnens skoldagar blir längre, att tid går åt till att vänta på skolskjutsarna och det faktum att studieprestationerna kan bli sämre, samtidigt som känslan av osäkerhet ökar. Kommunalpolitikerna befinner sig i skärselden mellan motstridig information och väljer i brådskan ”det enda alternativet”. En byskola kan emellertid vara mycket mer än bara en skola. Man kan ordna program för pensionärer och ungdomar, sant olika kulturella tillställningar. Byskolorna kan vara centrum för kommunernas lokala service och även plats för statlig rådgivning och beviljande av tillstånd. Otaliga forsknings- och utvecklingsprojekt har visat hur byskolornas roll kan utvidgas, men av någon anledning har inte kommunerna anammat detta. Orsaken här torde vara kommunalpolitikernas oförmåga att kräva att flera beslutsalternativ förbereds. Fler byar kunde även i framtiden vara framgångsrika, om de bara fick behålla sin skola, men kommunerna har inte lyckats skapa en fruktbar diskussion med sina byar. I värsta fall fattas besluten på basis av konsultutredningar, gjorda av personer med föga kunskap om byarna. Att lokalkännedom används dåligt i beredningarna, visar att

det behövs nya metoder för lokal påverkan. I geografiskt stora kommuner, och särskilt i de nya regionkommunerna, kan flera områden och byar helt sakna mandat i de beslutsfattande kommunala organen. Beslut fattas enligt principen om medeltalsverklighet, vilket leder till beslut som försämrar levnadsförhållandena för dem som bor i kommunernas utkanter. Det tydligaste exemplet på denna urvattning är de alternativlösa ställningstaganden som kommunalpolitikerna visar upp i frågor som berör byskolor. I samband med kommunfusioner kan det gå så att det inte enbart är byskolor som läggs ner. I tur står snart högstadieskolor och gymnasier i utkanterna av de nya regionkommunerna – skolor som redan anses vara alltför dyra och utvecklingsodugliga. *Uppgifterna är hämtade ur en artikel i Vasabladet (4.5). Skribenten Hannu Katajamäki är professor i regionalvetenskap vid Vasa universitet och tillika landsbygdsprofessor.*

ETT GENUINT SAMARBETE MELLAN BYAR OCH KOMMUNER SAKNAS

Sedan år 2000 har över hundra kommuner försvunnit från kartan och trenden fortsätter. Många av kommunsammanslagningarna ger upphov till nya kommuner, där landsbygdsområdena växer för de stora och medelstora städerna, som t.ex. för Lovisa stad i Östra Nyland som uppstod i början av året genom en sammanslagning av kommunerna Liljendal, Lovisa, Pernå och Strömfors. I många samgående kommuner har det uppstått en befolkningsfördelning, vari största delen av kommuninvånarna bor i stadscentret, medan betydligt färre är bosatta på landsbygden. Enligt den representativa demokratis spelregler väljs det också färre representanter från landsbygdsområdena till de kommunala förtroendeorganen, vilket har gett upphov till undran i landet, om hur man skall gå tillväga för att också få landsbygdsbefolkningens röst hörd i kommunen. På det nationella planet är man medveten om situationen, för i såväl det nationella landsbygdspolitiska helhetsprogrammet som statsrådets landsbygdspolitiska redogörelse, betonas att kommuner skall sörja för att byars och glesbebyggda områdens röst blir hörd. Även Kommunförbundet dryftar dessa frågor inom bl.a. demokratiarbetet, vars syfte är att stärka och utveckla förutsättningarna för representativ demokrati och kommuninvånarnas delaktighet. Kommunförbundets landsbygdsstrategi har även som mål att de olika kommuninvånarnas röster blir hörda i en samgående kommun. För att garantera att också landsbygdens röst blir hörd, har kommunalnämnder införts i flera samgående kommuner. Men trots upplevelsen att nämnderna bidragit med en ökad dialog och samverkan inom kommunens olika delområden, har också kritiska röster höjts. Kritiken har främst riktats mot den oklara kopplingen till den politiska beslutsfattningen. För att rätta till situationen krävs det att man går igenom kommunalnämndernas uppgifter och tydliggör dess mandat och kopplingen till den kommunala beslutsfattningen. I många kommuner diskuteras frågor kring landsbygdsutveckling kontinuerligt och växelverkan mellan stad och landsbygd fungerar således här. Men det finns även kommuner där samarbetet haltar, och för att rätta till detta, krävs en fördomsfri inställning och vilja till nytänkande hos alla involverade parter, såväl hos de kommunala förtroendevalda, tjänstemännen som hos kommuninvånarna. Finns viljan, så föds samarbetet, som i sig genererar innovationer och nytänkande. Något som behövs för att hålla landsbygden levande. Alltså, med tanke på de enorma utmaningarna som kommunerna står inför, har man inte råd att låta bli att lyssna på landsbygdens röst. Alla invånare i kommunen behövs i utvecklandet av nya handlingsmönster och strukturer för att garantera livskraftiga kommuner framöver. Landsbygden bör betraktas som en rikedom för kommunen och inte en börda. Att ta tillvara landsbygdens styrkor och möjligheter, gagnar hela samhället och ger upphov till välfärd för boende och besökare. Det skulle gälla för kommunerna att se en livskraftig landsbygd, med livskraftiga byar, som en resurs – och vice versa. *Textsammandraget är från en längre artikel, vilken skrivits av Christell Åström som är sakkunnig inom utveckling av landsbygden och ärenden som gäller små kommuner vid*

Finlands Kommunförbund. Artikeln, som till vissa delar publiceras i Finlands kommundidning Fikt 4/2010, ingår i Landsbygdsriksdagstidningen. Tidningen utkommer i juni och utges inför den finlandssvenska Landsbygdsriksdagen på Haikko Herrgård 25-26.9.

MER KONKURRENSFÖRMÅGA FÖR LANDSBYGDSOMRÅDEN – BEREDNINGEN AV PRINCIPBESLUTET HAR INLETTS

Arbets- och näringsministeriet har tillsammans med Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp (YTR) inlett beredningen av principbeslutet, vars mål är att klart föra fram hur man drar nytta av landsbygdens möjligheter i framtiden och hur man kan stöda den ekonomiska tillväxten på landsbygden. Det landsbygdspolitiska principbeslutet kompletterar regeringens landsbygdspolitiska redogörelse som gavs på våren 2009. I principbeslutet lyfter man fram konkreta åtgärder, genom vilka man främjar landsbygdens näringsliv och företagsamhet. Beslutet inriktar sig särskilt på hur man skapar ny och innovativ näringsverksamhet. Stärkandet av landsbygdens företagsamhet är viktigt, för landsbygdens roll ökar t.ex. inom turism och kulturverksamhet. Även förnyelsebara energiformer och skogarnas potential i befrämjandet av landsbygdens företagsamhet skall utnyttjas. I beslutet tar man dessutom i beaktande skillnader mellan olika regioners befolkningsutveckling. Här strävar man efter att lyfta fram åtgärder för att man i fortsättningen skall kunna garantera servicen på landsbygden och utveckla landsbygdsområdena som goda boendemiljöer. Man söker också finna sätt att utveckla den landsbygdspolitiska nivån, såväl nationellt, regionalt som lokalt. Det landsbygdspolitiska principbeslutet sträcker sig till 2013. Beredningen leds av arbets- och näringsministeriet, medan YTR ansvarar för den. YTR, som är ett samarbetsorgan tillsatt av statsrådet, har över 500 personer från flera ministerier och andra organisationer som deltar i dess arbete. *Uppgifterna är från ett pressmeddelande (30.4) från arbets- och näringsministeriet och finns (på finska) på http://www.tem.fi/?89522_m=98933&s=2472.*

”MEDBORGARINSTITUTET ÄR DEN BÄSTA VÄNNEN FÖR MÅNGA AKTÖRER PÅ LANDSBYGDEN” – YTR:s NÄTKOLUMN

På landsbygden är medborgarinstitutets kursverksamhet ett bärande element i kulturlivet, för rätt ofta är institutet den viktigaste – ofta även den enda – leverantören av tjänster i anslutning till fritidsaktiviteter och studier av olika slag. Medborgarinstitutet är det bästa stället att ägna sig åt fritidsverksamhet, lära sig nytt och bygga sociala nätverk. I samarbete försöker man täppa till de luckor, vilka tyvärr uppstår i serviceutbudet på landsbygden i takt med att tjänsterna centraliseras. När kommuner eller lokala organisationer drabbas av brist på resurser, och inte kan ordna samma verksamhet som tidigare, knackar allt fler hobbygrupper på institutets dörr. Man förverkligar enskilda studerandes kursönskemål, och kursen ordnas så nära den studeranden som möjligt: i byns skola eller i ungdomsföreningens eller byaföreningens lokaler. Specialkurser kan naturligtvis inte erbjudas i varje by. Men institutet försöker även ordna kurser av det här slaget på lämpliga orter. Utbildningen i medborgarinstituten måste emellertid vara i harmoni med principerna för det fria bildningsarbetet. På landsbygden framhävs betydelsen av att institutsverksamheten är lättillgänglig, både som ett regionalt och socialt värde: människorna uppmuntras att överskrida de gränser som de blivit vana vid, att pröva på nya saker och att lära känna nya människor och gemenskaper. Medborgarinstituten lyssnar på studerandenas och verksamhetsområdets behov. Ett bevis på detta är det kontinuerligt växande antalet studeranden, också i områden med utflyttningsöverskott. Institutets verksamhet ökar åter i popularitet, varav en orsak är bristen på resurser hos de övriga aktörerna. Det är ytterst viktigt att medborgarinstituten satsar på nätverksbaserad verksamhet och samarbete med olika aktörer, men samtidigt behöver instituten definiera sina gränser och sin roll i detta samarbete. Medborgarinstitutets viktigaste

uppgift är att erbjuda alla i regionen möjligheter till studier och hobbyverksamhet, en princip som allt samarbete borde bygga på även i fortsättningen. Institutet på landsbygden hyser en enorm mängd lokala och regionala kunskaper och färdigheter. För undervisningen står i hög grad timplärarna, vilka ofta också fungerar som företagare i olika branscher. Många har även fått den första impulsen till att bli företagare just på en kurs i kultur eller hantverk. Medborgarinstitutets ställning som en knutpunkt av kunnande och kunskap borde utnyttjas när man funderar på hur man skulle kunna utveckla nya branscher på landsbygden. *Texten "Hurdant är ditt medborgarinstitut?" för maj månads nätkolumn, har skrivits av Mari Takamaa som är utbildnings- och utvecklingsplanerare vid Järvilakeuden kansalaisopisto. På Landsbygdspolitikens samarbetsgrupps (YTR:s) webbplats finns den fullständiga texten att läsas i sin helhet under adressen http://www.landsbygdspolitik.fi/sv/information/natkolumner/mari_takamaa_hurdant_ar_ditt_medborgarinstitut.html.*

LÄS ÄVEN DETTA

Ingen nedmontering av fasta telefont nätet i skärgården i år – Sonera lovar bättre trådlösa förbindelser nästa år

Nedmonteringen av det fasta telefont nätet i skärgården kommer att inledas först när det trådlösa nätet fungerar bättre, meddelar man från TeliaSonera. Bolaget har tidigare lovat att alla kunder skall få en minst lika god service efter nedmonteringen av det fasta nätet. Hittills har dock den trådlösa tekniken inte övertygat. Chefen för TeliaSoneras bredbandsverksamhet Juha-Pekka Weckström lovar nu att de trådlösa förbindelserna blir bättre redan nästa år. Telefonstolparna i skärgården plockas därför inte ner i år. Som ett led i förbättrandet av det trådlösa nätet kommer TeliaSonera att bygga ut 3G-nätet i Västaboland och andra skärgårdsorter i sydvästra Finland. Sammanlagt kommer bolaget att bygga 25 nya basstationer för 3G-nätet i Västaboland, vilket kommer att täcka en stor del av skärgården. *Uppgifterna (från 5.5) finns på YLE:s Internytt under <http://svenska.yle.fi/nyheter/artikel.php?id=185717>.*

Förenklad administration för företags- och projektstöd på landsbygden

Landsbygdsverket (Mavi) har vidtagit ett flertal åtgärder i syfte att förenkla administrationen av företags- och projektstöd för landsbygden. Åtgärderna bygger på utvecklingsförslag av den arbetsgrupp, vilken jord- och skogsbruksminister Sirkka-Liisa Anttila tillsatte för att utreda hur den administrativa bördan kunde minskas. Bland förenklingarna kan nämnas att bundenheten till kostnadsslag i ansökningarna om företags- och projektstöd slopas, att antalet obligatoriska bilagor som skall lämnas in vid ansökan om företagsstöd minskas, samt att blanketterna och anvisningarna för ansökan går igenom i avsikt att göra dem tydligare och begripligare. *Mer info finns i Landsbygdsverkets pressmeddelande (från 5.5) under adressen http://www.mavi.fi/sv/index/omverket/Pressmeddelanden/Pressmeddelandearkiv/100505_stodadministration.html.*

Antologi om kultursatsningar på lokal och regional nivå som stimulerat utvecklingen

I boken *Kulturens kraft för regional utveckling* söker 22 forskare och andra verksamma inom kultursektorn svar på frågorna: Vad har satsningarna inom kulturen lett till och hur har dessa på olika håll gestaltats, samt vilka är de positiva och negativa erfarenheterna? Syftet med boken är att visa och analysera ett antal svenska och europeiska exempel, där kultursatsningar på lokal och regional nivå stimulerat utvecklingen och lett till spännande förändringsprocesser för samhället i övrigt. I antologin tar man bl.a. upp Skapande Skåne som kreativt landskap, platsens själ i södra Småland, den kulturella ekonomins betydelse för Stockholmsförorterna Tensta och Botkyrka, AIRIS (Artists in Residence)-projekten i västra Sverige, musik och konstsatsningarna i Vara och Skärhamn, den kreativa skärningspunkten Furillen på Gotland,

sybiosen mellan kultur, ekonomi och natur i Dalhalla, relationell estetik i Östersund, det spektakulära Ice Dome Concert Hall-projektet i Piteå och kulturen som ledstjärna ibland annat Holstebro, Charleville-Mézières och NewcastleGateshead. Avsikten är att visa möjligheterna och svårigheterna som satsningarna ställts inför. *Mer om boken med länk till inledningen finns på Studieförbundet Näringsliv och Samhälles (SNS:s) hemsida under adressen <http://www.sns.se/zino.aspx?ProductID=904>.*

Invandrarna som kraftresurs på glesbygden behandlas på seminarium i Imatra

Landsbygdspolitikens samarbetsgrupps (YTR:s) temagrupp för glest bebodda områden ordnar seminarium om invandrarna som kraftresurs på glesbygden, *Maahanmuuttaja harvaan asutun maaseudun voimavarana*, i Imatra kulturcentral 21.5 kl. 9.30. I seminariet behandlas vad för slags möjligheter och utmaningar invandrarna bringar kommunen, näringslivet och boendet på landsbygden. *För mer info, program och anmälan (senast 14.5) se YTR:s hemsida under adressen http://www.maaseutupolitiikka.fi/files/1211/Ohjelma_21_5_2010_ver210410.pdf.*

Årets fjärde nummer av Maaseudun kehittämisen Uutiskirje

Svensk Byaservice Nyhetsbrev inom landsbygdsutveckling i finsk version, *Maaseudun kehittämisen Uutiskirje*, har utkommit med fjärde numret för i år (kan inom kort läsas på Svensk Byaservice hemsida www.bya.net, Östra Nylands Byar rf:s www.itukylat.fi, Järvi-Suomen kylät ry:s www.jasky.net och Byaverksamhet i Finland rf:s www.kylatoiminta.fi). Byaombudet Henrik Hausen vid Järvi-Suomen kylät står för översättningen och urvalet från de svenska versionerna av Nyhetsbrevet, samt tillägg.

Den som är intresserad av den finska versionen kan meddela namn och e-mailadress, samt namnet på det man representerar, t.ex. förening, organisation, arbetsplats o.s.v. till e-mailadressen kenneth.sundman@ssc.fi.

VAD HAR HÄNT?

Skriv ner några rader om vad som är på gång i er region eller organisation och som kan vara av allmänt intresse för alla!

Nyhetsbrevet, som utkommer en gång i veckan med Svenska Temagruppen (SveT) inom Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp (YTR) som samarbetspart, sänds till Byaservice samarbetsgrupp, nyckelpersoner d.v.s. de som representerar Byaservice i olika centrala organ, projektledare som jobbar inom Byaservice, de lokala aktionsgrupperna, de regionala byaorganisationerna och till olika personer/organisationer med anknytning till landsbygdsutveckling. Alla som har något att informera om, skickar in sina bidrag till e-mailadress: kenneth.sundman@ssc.fi. Skriv mycket kort och undvik bilagor. Hänvisa hellre till webbsidor för mer info.

Nyhetsbrevet kan även läsas på Svensk Byaservice hemsida, www.bya.net. Vill du komma med på vår sändlista, sänd då mail till adressen kenneth.sundman@ssc.fi. Ifall någon inte vill ha Nyhetsbrevet i fortsättningen, meddela till samma e-mailadress ovan.
